

Dopisi.

Na Dunaji 9. rožnika. — B. — Ni ne res, da bi v tej osodapolni dobi le mi Kranjci — Slovenci molčati mogli; ni ne res, da mi nimamo nikakoršnih potreb, in da nam je vedno le križem roke deržati ter dobrovoljno pričakovati, kaj da že pride; ni ne res, da nismo narod, kateri ima svoje pravice, svoj dom, svoj veljavni jezik, ampak da smo obsojeni pobirati le drobtine, ki drugim padajo z dobro obložene mize njihove omike. Nak! Mi smo narod, narod častitljiv, z vsemi svojimi lastnimi narodskimi pravicami in potrebami, kakor jih imajo drugi živi narodi. Ni še bilo nikdar in nikoli dozdej očitno slišati strašnega povelja: „slovenski narod je nehal biti!“ Lastna zavednost, lastne potrebe in posebno tudi cesarjeve besede: „naj dobi in ima vsak narod svoje“ nas sedaj silijo in morajo, da si zlasti v tej dobi to dobro k sercu jemljemo in da se vsak prav živo kot rojaka tega naroda spozna (vsaj čas je že!), da tako dela, s sveti pomaga in tako kolikor toliko k blagostanju svoje domovine pripomore! Sedaj je tudi čas zato, ker se deržavno svetovavstvo posvetuje in ker ima željo in kaže terdno voljo, pravo terdno podstavo vsemu v našem cesarstvu napraviti in tako zleže v korenini ukončati. Dandanašnji je pa tudi očitno mnenje, ljudstveno mnenje silna moč, na katero se še celó veliki vladarji opirajo, in zlasti časniki so pomočniki vzajemnih pomenkov, po katerih se naglo vse zvé, pomankljivosti lahko popravijo, dobro pa podpira, da pride v varno zavetje. Tudi drugod se jako živo gibljejo, in deržavnim svetovavcom razodevajo to in uno, kar je treba. Nemško časništvo je za svojo stran že tudi to očitno izreklo — vsak pa le, da bi vodo na svoj mlin obračal. Tudi deržavni svetovavec kranjski grof Auersperg, kakor je bilo v „Avstrijanki“ brati, je nek domú naznaniti dal, naj ga podpirajo z dobrimi sveti, in mu naznanijo vse odkritoserčno, česar dežela in narod potrebuje. Ne bilo bi pa prav, marveč bilo bi še celó pregrešno, ako bi le nekteri, zadovoljni s svojim lastnim blagostanjem, terdi v svojem egoizmu brez ozira, brez serca za narod in njegove potrebe, gledaje le na svoj lastni dobiček kričali in pisali: „Je že vse prav; tako kakor je bilo, je najbolje; le enmalo manj davkov; narod je z vsem zadovoljen“. Tako besedovanje bi bila huda zmota — huja od perve! Na narod je treba gledati, ne pa na posamne ljudi; saj skušnje učé in zgodbe od nekdanj pričajo, da se s nasprotnim ravnanjem narodu krivica godi, da hira reven sužnik in da mora slednjič žalostno poginiti. Braniti se ima vsak svojo pravico, in dolžnost je tudi za ohranjenje svoje skrbeti! Z najgersimi imeni se pitajo zatiravci narodov, z najlepšimi pa se čislajo rodoljubi in vsi tisti, ki so po svoji moči za duševno in materialno povzdigo svojega ljudstva skrbeli. Tako zdaj biva tukaj mož častitega imena, ktereга celó Dunajčani zavolj njegovega resničnega, pravega domoljubja občudujejo in prehvaliti ne morejo. In ta mož je, z veselim ponosom jo rečem, slovanske kerví! — Slavnemu grofu Antonu Auerspergu je sedaj lepa priložnost dana, brambovec biti svoje slovenske domovine. Ker na deželi živi, mora dobro vediti, da — razun drugih potreb, ki jih ima dežela v mnogih zadevah — skor vse to tudi za njegovo domovino veljá, kar pismo iz Krakova razodeva galiciškim deržavnim svetovavcom. Naj bi nam pokazal, da se zavé tega, kar je pisal leta 1849 v predgovoru k narodnim pesmam iz Kranjskega, ki jih je tako izverstno v nemški jezik predstavil, rekši: „dass die grossen Fragen, welche die Menschheit jetzt bewegen, nicht ohne Mitwirkung der mächtigen Slavenfamilie nachhaltig zu lösen sind“; saj tukaj ne gré zato, česar posamezen človek želi, ampak kar terja pravica celega naroda! Vsa pozornost slovenskega ljudstva je tedaj obrnjena sedaj na-nj. — Od deržavnega svetovavstva še ni dozdej nič posebnega znano, razun da je

po tehtnem pričkanji dnarne zadeve posebnemu odboru izročilo in pa da ga tó ljudstvo s posebnim veseljem in velikim upanjem spremlja. — Morivca Šmidt-a so za vse žive dni v težko ječo obsodili, ker pregrehe svoje ni spoznal; pomočnica in ljubica njegova je za 4 leta v težko ječo obsojena, sestro njeno pa so nedolžno spustili. Vendar bo še višje sodništvo svoje izreklo, in potem bo, kar bo. — 6. dan t. m. je bila tó silna nevihta s točo in dežjem, da že davno ljudje take ne pomnijo. Vendar menda ni škode na polji, ki dobro letino obeta.

Iz Gorice 4. junija. F. V. — Že močno zaželeni poslednji dež je polju, posebno senožetim zlo ustregel. Ohladil je pa tudi zrak toliko, da je hlad berž ko ne škodoval svilodom, ki so v tretje spavali. Tudi je toča v Berdah, na sv. Gori in prek Čavnja manj ali več potolkla, ter je mladju zlo škodovala. Z velikim delom pri mostu čez Sočo smo pri kraji, ker ravno doversujejo (sklepajo) tri zadnje oboke. Od Kormina do Ločnika so že šine položili, in kmali bomo Goričani slišali železnega konja perhati. Sredi julija bo tudi most čez Taljamento dodelan, ter cela železnica od Verone do Soče je končana, mesca septembra pa do Nabrežine doversena. Z delom na tukajšnem kolodvoru so nekoliko prenehali, ker jim natančnih razmer za poslopja postaje I. reda pomanjkuje. Nadjamo se, da se bo železnica napravila tudi prek Soče na Koroško. — Že veliko se je govorilo o napravi tukajšne višje realke. Gotovo je zdaj, da je že matica za njo ustanovljena, in da tukajšna soseska daruje v ta namen lepo hišo, 4000 gold. za njeno popravo in 2000 gold. za učne pripomočke. Nadjati se je, da bo ta šola deželnim potrebam primerno osnovana, ker se že zdaj kakih 10 let v 3. razredu nižje realke, zraven zapovedanih nauk tudi kmetijstvo razlaga. Tega nauka se udeležujejo tudi šolski pripravniki. Z Bogom!

Iz Buj v Istri 7. jun. V. F. — Upati je, da bodo tukajšni svilorejci tudi letos velik dobiček imeli s sviloprejkami, ker, kolikor se do zdaj vé, gré vse prav dobro. Akoravno je bil od začetka maja in je tudi še zdaj kakšen dan zeló neugoden za sviloprejke, vendar ljudje še ne tožijo, da bi jim šle pod zlo. Po čim da bodo letos kokoni, se zdaj še ne more povedati, ker je navada, da še le 19. dan junija, to je, na praznik sv. Nazarija, se jim v Kopru (Capo d'Istria) cena določi. *) Seme isterskih (pa tudi krajskih in štajarskih) červičev se najbolje ponaša tukaj in tudi na Laškem; kitajsko in indiško seme, za katero so tisuč in tisuč goldinarjev potrosili, so pa večidel povsod zaverгли. Kitajske in indijske sviloprejke so berž po izvaljenji začele hirati; zatorej so jim, kjer so jih imeli, na vso moč stregli; nosili so jih iz izbe v izbo na gorko, peči so jim kurili, al vse ni nič pomagalo. Naše sviloprejke so pa tako udomačene kakor tukajšni ljudje; preterpijo vsako vreme, in se povsod dobro ponašajo; zato so tudi letos že Lahit tukaj in kakor smo slišali tudi v Ljubljani in okoli Celja, da bodo galetó za seme kupovali. Povsod naj se tedaj gleda, da se dobra in lepa galeta za seme odbere; potem je upati, da se bo najpred bolezen odpravila. — Letina pri nas dozdej še precej dobro kaže, ako Bog polje, tersje in oljko obvaruje kakošne uíme; al bati se je, da ne bi tudi letos toča in suša škode ne napravila, zoper katero že v mnogih krajih tožijo.

Iz Kranja 9. junija. J. V. — Marsikaj Vam imam danes povedati. Pondeljek teden so zasledili tukaj ponarejene bankovce po 100 gold. Prišel je namreč neki človek iz Mengša, po domače D.... imenovan, v gostivnico k Jurju „v kotu“, ter prosi gospodarja, naj mu menja bankovec za 100 gold. Ko mu ga menja, pride kmali z drugim in prosi, naj mu še za tega majhnih bankovcov dá. K sreči pride gospodinja zraven, kateri se

*) Lepo prosimo nam to berž na znanje dati. Vred.

to čudno zdí, da ima neznani človek toliko bankovcev po 100 gold. V tem, ko mu rečejo, da so poslali bankovec drugam menjati, ga nesejo k gosposki na ogled, ki ga berž za ponarejenega spozná in lastnika zapre. Izperva ni hotel nič razodeti, kako in kaj; potem je vendar toliko povedal, da še berž tisto noč so se peljali na D. dom v Mengeš, pa niso nič našli. Dolgo je terpelo, preden je D. obstal, da ima bankovce od Anton Kušlana iz Cerknice, ravno tistega mladega malarja in podobarja, ki je bil že dvakrat v preiskavi zavoljo ponarejenih bankovcev. Zdaj ga imajo vtretjič; preteklo nedeljo so ga zaperli. Bankovci so tako dobro s peresom pisani in tudi papir s tako imenovanimi „vodnimi znamji“ je tako ponarejen, da tergovci, ki so že dosti bankovcev po 100 gold. v rokah imeli, ponarejenega niso koj na prvi pogled spoznali. 4 take bankovce, ki jih je naša c. kr. kranjska gosposka dosihmal v roke dobila, je berž na Dunaj banki poslala. Pravijo, da je ponarejavec k ljudem kakor v „štiro“ hodil in jim za 20 gld. narejal bankovce po 100 gold. Kaj je v tem resničnega in koliko takih ponarejenih bankovcev je že izdanih, bo daljna sodniška preiskava razodela. — V kratkem ste se primerile „na gašteji“ dve nesreči. 31. dan p. m. je mlad in premožen kmet težak voz z dvema konjema peljal iz Kranja „na gaštej“ in namesto da bi bil po stermem klancu svojima konjičema privošil priprego, ju je neusmiljeno pretepal, dokler uboga živina ni pritirala voza na verh gašteja. Ondi je na štangi nekaj popravljaj, in v tem, ko se zadej za konjima pripoguje, udari en konj, še vès plašen po poprejšnem pretepanji, z zadnjo nogo in ga zadene na glavo tako, da je pri tej priči mertev obležal. Tako se je splečalo terpinčenje žival berž na mestu! — Na sv. Rešnjega telesa dan se je skor na ravno tem mestu zgodila po neprevidnosti druga velika nesreča. Tukajšni kanonirji, ki so z dvema kanonama streljali kranjski procesiji na čast „pri treh križih“, so potem, ko so odstrelili, kanone sami — brez konj — peljali nazaj po gašteji v mesto. Silna teža druge kanone po stermem klancu premaga moč kanonirjev; dva padeta pod kolesi: enemu starete glavo in vrat, da je bil mahoma mertev; družemu greste čez noge pa le tako, da je upanje, da se bo popolnoma ozdravil. Nesrečnega, ki je tako žalostno smert storil, smo z veliko slovesnostjo pokopali.

Iz Ljubljane. Naša hranilnica (šparkasa) je v ponedeljek po živem pričkanji že spet nekaj družega sklenila, namreč to: Na nje sedanjo hišo naj se dozida le eno nadstropje in vse drugo naj ostane kakor je; ta hiša se ima potem, ko si bo hranilnica za svoje stanovanje novo hišo zidala, v najem (štant) dati; vodstvo naj berž izvoli odbor, ki ima za to dozidanje potrebne reči oskerbeti. To je bil prvi sklep. Drugi sklep, opiraje se na to, da ima hranilnica blizu 200.000 gold. pripravnega kapitala, ki se dá nji in ljubljanskemu mestu v prid obrniti, katero novih stanovanj tako živo potrebuje, pa je bil, da so bili gospodje Debevc, Heinricher, Souvan, Terpine in Zavašnik izvoljeni, kateri naj nemudoma poišejo mesto, ki bi bilo pripravno, da si hranilnica zida novo pohoistvo za svoje potrebe, pa tudi za gostovanje družih ljudi; ta odbor naj naznani po tem, kar je zvedil, celemu zboru hranilnice, da ta sklene, kako in kaj; prihodnjo spomlad se mora začeti novo zidanje. Od omenjenih pet gospodov smemo pričakovati, da se bojo svoje naloge krepko poprijeli, — al jim bo pa veliki zbor poterdil, kar bojo nasvetovali, je po dosedanjih sklepih, ki so še vsi po Ljubljanci splavili, drugo veliko vprašanje. Dokler ne položimo roke na podzidje novega poslopja, naj nam ne zamerijo gospodje hranilnice, da ostanemo — neverni Tomaži.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. V drugi seji deržavnega svetovavstva je gosp. nadvojvoda-predsednik zboru najpoprej na znanje dal, da kakor sta ogerska svetovavca grofa Appony-i in Andrassy v prvi seji za svojo stran govorila, želi še več drugih svetovavcov iz drugih dežel govoriti za svojo. Al ker bi utegnilo to dolgo terpeti in morebiti tudi razdražiti slogo in bratinstvo različnih narodov cesarstva, je prosil predsednik gospode, naj opusté to, — kar se je tudi zgodilo; le samo to je želel škof diakovarski, gospod Strossmajer, naj se saj njegovo ime in imena vseh tistih njegovih tovaršev, ki so besedo poprijeti hotli, zapišejo v protokol, da jih dežela zvé. — Potem so bili zboru na natisnjenih listih stroški v prevdarek izročeni, ki so določeni za prihodnje leto 1861 za cesarjevo hišo, cesarjevo pisarnico, deržavno svetovavstvo, ministerski zbor, ministerstvo notranjih oprav in za ministerstvo pravice. Po opravljenem redu bi se mogel vsak oddelek teh stroškov posebnemu odboru, ki šteje 7 odbornikov, poprej v pretres izročiti; al grof Clam-Martiniz se je po tem vzdignil in v dolgem govoru dokazal, da najbolje kaže, ako se izvoli za to opravilo odbor z 21 odborniki, ki naj prevzame to pretresovanje in po svoji volji razdeli to delo med manjši odbore. Zoper ta predlog so govorili baron Gehringer, grof Hartig in še nekteri drugi; za Clamov predlog pa knez Salm, žl. Mailáth, grof Andrassy, grof Nostic, grof Auersperg in še nekteri drugi. Sklep je obveljal po Clamovem predlogu; izvoljeni so bili po večini glasov: vitez Krajnski, baron Reyer, grof Auersperg, dohtar Hein, žl. Majer, knez Colloredo-Mansfeld, baron Sokčević, dr. Strasser, škof Strossmajer, grof Andrassy, vitez Vranicani, grof Merkandin, grof Apponyi, grof Clam-Martinic, grof St. Julien, fabrikant Schöller, baron Salvotti, grof Szeesen, žl. Mailath, knez Auersperg in žl. Mocsonyi, — vsak prvih pet gospodov je imel čez 50 glasov za se; poslednji štirji po 24 do 26, grofa Clam in Apponyi po 30 glasov. Iz tega se more posneti razverstenje deržavnih svetovavcov. — Dobro je opomnil žl. Mailáth, da deržavni zbor v pretresovanji deržavnih stroškov in dohodkov ne sme samo golih števil pred očmi imeti, ampak tudi v prevdarek vzeti duševne okoljšine, ki zadevajo celo deržavno življenje in tedaj tudi deržavno gospodarstvo. „Če je res — je rekel — da nobena vlada ni dražja kakor tista, ki vladuje nezadovoljne ljudstva, mora tudi res biti, da tista vlada je najcenejša, ki šteje največ zadovoljnih ljudi“. Stroški, kakor jih je ministerstvo za leto 1861 prerajalo in so deržavnemu zboru sedaj v pretres dani, znašajo za cesarja in njegovo rodovino 5 milijonov in 962.909 gold., tedaj 113.400 gold. manj kakor letos, — za cesarjevo pisarnico 72.900 gold., — za ministerski zbor 16.900 gold.; — ministerstvo notranjih oprav bo po tem prevdarku za svoje uradnike in druge potrebe potrebovalo 39 milij. in 807.800 gold.; tudi žandarji so v teh stroških zapopadeni, pri katerih se ima 3 milijone in pol prihraniti; sploh je stroškov tega ministerstva za prihodnje leto za 5 milij. in 290.600 gold. manj; — za ministerstvo pravice in njegove uradnike je določenih 14 milijonov in 465.700 gold., tedaj za 1 milijon in 42.300 gold. manj kakor letos; — stroški za deržavno svetovavstvo so cenjeni na 289.600 gold. Vseh drugih stroškov za ministerstvo dñarstva, nauka, za vojaštvo itd. deržavni zbor še ni dobil v prevdarek, ker ministerstvo še ni vsega dodelalo. — V četerti seji je bila deržavnemu zboru osnova nove postave za gruntne bukve v prevdarek izročena. Oggerski svetovavec grof Baroczy je rekel, naj se popred preiše: ali se res za to postavo tako mudí, da ima že zdaj na versto priti; po nasvetu kneza Salma je bil odbor izvoljen, ki naj to reč popred prevdari; ravno tako se je zgodilo pri osnovi nove